

Universitätsbibliothek Wuppertal

Lukianu Hapanta

Zwinger, Jakob

Basileæ, [1619]

De vita et scriptis Luciani

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1415](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1415)

DE VITA ET SCRIPTIS
LVCIANI, NARRATIO

IACOBI ZVINGERI
Philosophi & Medici Basil.

Sacrificaturi olim *magno* solent præmittere solebant. Nos ad literatiæ hæcæ LVCIANI sacra accessuri, præludiorū vice famosi scriptoris vitam, è probatis auctoribus hinc inde decerptam, ob oculos litantium collocabimus. Plures fuere LVCIANI: & quamuis ea, quæ sumus dicturi, faciliè hunc nostrum, à reliquis separatura sint: aliorum tamen, vel nominum tenus meminisse iuuabit: vt si quæ sunt, quæ forte, ambigua incerto auctori adscribi posse videbuntur, omnium iam cognitorum facta comparatione, certius obtinere queat rei veritas. Inter plures autem antiquorum duntaxat iam meminimus, qui nominis celebritatē ad posteros quoque propagarunt, & tum polliciti fuere tum academici. Politici vnius Suidas mentionem facit, viri probi: qui Orientalis imperij sub Arcadio summam præfecturam tanta æquitatis laude administravit, vt quæ est virtuti comes inuidia, in offensionem & aulicorum & Imperatoris incurrerit, & à Rufino per occasionem plumbeis globis in ceruicibus fuerit excruciat. Inter eos, qui academicam vitam secuti sunt, philosophi & theologi memorantur. Philosophus & insignis sophista, nomine olim laudato, hic noster præsens Samolatenus fuit: cui, an quæ leguntur in Anthologico penu, acceptū ferenda sint epigrammata, sub incerto iudice, litem vnquam decidenda, adhuc viget. Sunt ea quidem nonnulla: at plura, quod notat H. Stephanus, tam elegantis pietatis, vt ne Christiano quidem auctori pudori essent. Theologi plures leguntur, Apud Cyprianū est,

DE VITA ET SCRIPTIS LUCIANI.

est, cui quarta & decima septima epistolarum adscribitur. Fuit & alius Antiochenæ ecclesiæ presbyter, à quo Hebraica biblia recognita, & pristino nitore restituta scribit Suidas: qui tandè sub Maximiano palmâ martyrij Nicomediæ sit consecutus. Tertius Hierosolymitanæ ecclesiæ presbyter suo tēpore claruit: & quod Gesnerus obseruat, monumentis literarum, posteris quoq; innotuit. Ex horum numero, philosophū seponimus, de quo inceptum sermonem proferamus: breui & expedita methodo, quæ certâ historica fide, de eius Ortu, Vita, & Interitu sciri merentur, planis verbis concipientes. Homo consideratur: vel ut est, & uiuit: vel ut non est, nimirū quatenus, seu cū non est, esse incipit Generatione: seu cum est, esse desinit Corruptione & interitu. In ipso Ortu causæ attendendæ & accidentia. Causa efficiens, Parentes sunt: huius quidē nostri Luciani tenuis fortunæ homines: quos res angustâ domi ed addegit, ut puerum Lucianū præclara indole ad literarū studia natum, arti statuariæ addixerint: maius inde, certiusq; lucrū, quo subleuantur, captantes, & sumptus disciplinæ minores. Nominare quidē eos uidetur in Piscatore, vocans se Parrhiastem, Alethionis Elenxielei. At ficta sunt nomina: haudquaquā ijs parentes, sed studiū, quo ducatur veritatis, & personatæ sapientiæ odiū designans. Accidentia sunt Locus & Tēpus. Patria Samosata, Syria ciuitas, non longè ab Euphrate, ut seipsum Syrū & Assyriū non semel cognominet: alibi etiā Patrensem, quæ ciuitas est Achaicæ: tanquam natus hinc, oriundus illinc, ait Beroaldus in octauū Apuleij. De tēpore natiuitatis nihil certi. Suidas eū sub Traiano, ante quem etiā fuerit, floruisse dicit: alij de Adriano quoq; meminerunt. Sic ortus habet. Vitam eius partimur in maturam & immaturā. Hoc est, qua nondum sui iuris sub parentum & magistrorū clientela uixit, tanquam *αὐτὸν ἑαυτοῦ* vitæ perfectæ. Ut enim, recens testis quo semel est imbuta, seruat odorē: sic quæ recētis ætatis rarsa tabulæ, quam Aristoteles vocare solebat, inscribuntur, vel mala sunt, vel secus, per ætatē durat. Igitur

DE VITA ET SCRIPTIS.

tur Lucianus etiamnum puer auunculo suo formandus datur, homini austero, à quo fingendorum lapidū & marmorum poliendorum dexteritatē hauriret. Pater enim, quod puerum videret proprio naturæ ductu ceram in varias transferre figuras, ad manuarium hocce opificiū perquam idoneum, si rectè erudiretur, futurū existimabat. Cū verò circa ipsum *αἰσίου* artis, rupta tabella inimicis à magistro acciperetur, domum pròcurrir: & per somnium duas videt mulierculas, statuariz artis & Liberalium studiorum tutelares deas, ambitiosè de se contententes. Persuasus ergo *πρὸς ἄστας* rationibus, statuariam valere iubet, torumq; se ad castra Virtutis & eruditionis confert: vbi fidelium præceptorum bonitate breui temporis progressu stipendia non pœditenda fecit: donec ætatis accedente maturitate seipsum mundo ostendere, & quod dici solet, sapentiam in artem traducere inciperet. In hoc ipso verò perfectæ ætatis momento, ne magnas magni viri dotes confusio nis vitio obrebreemus, actiones illius omnes, tum passionis excutiendæ sunt. Homo enim, quoad viuit & eā attingit ætatem, quæ cōpos rationis perfectam viuere vitam ex humanitatis lege tenetur, nihil aliud quàm agit & patitur. Actio omnis ab animæ nutu & imperio dependet. Passiones ex Corporis & Fortunæ affectione nascuntur. De passionibus certè quantumuis non deſerunt secunda & aduersa, quæ vitam præclari viri diuersimodè affecerint, eorū tamen nos hæud quicquā tangimus, quando nihil illorū per antecessores historicos dictum est fide dignū: ad Actiones solas conuersi: quas ad tria illa, quæ in omni hominum instituto necessaria requiruntur, Naturā, Artē, & Exercitationem referimus. Natura quidem nascitur cū homine, at tū demū se profert, quando operari incipit, perfectis ad agendum instrumentis. Ergo quanta fuerit ingenij præstantia Luciani, non est vel querendū multis, vel in vllū dubium vocandum. A prima pueritia, emicuerant indicia artificis ingenij, vt eum pater ad præclarā fingendi artem dexterimum

rimum arbitretur. Humiliores tamen fuere, quã patet
 rat paternæ cogitationes: nec ad scopum, quo tendebat
 bene natus puer, collineabant Formandum quippe fue-
 rat aliquid tuo diuino dicendi organo: & emendanda
 scabrities: non lapidũ tamen, sed humanorum animorũ.
 Innutritus ergo liberalibus disciplinis er, quod natura
 habebat, Artis accedente auctoramento, perfectionem
 contulit admirandam: quantã quidem in hominis nati-
 uo vitio corrupti infirmitatem, proprijs neuis, vt dice-
 re scaturientem, quando ex omni parte beatus haud quisquã
 est, cadere potest. Artis vocabulo omnes disciplinas,
 quas vno cõplexu Philosophia, à nonnullis etiam Ency-
 clopædia & Habitus tum organici tũ principales cõpre-
 hendunt, designamus. Quod ad habitus organicos, Rhe-
 tor fuit, Poëta, Logicus. Testantur id ipsius scripta: in-
 primis quanta dexteritate aduersarios disputando cõui-
 cerit: quanta fecundia causas in foro peregerit: quãta fa-
 cilitate Comicoꝝ personã nõ tam ligato, quã soluto
 dicendi genere repræsentarit. Inter principales, & theo-
 rici sunt & practici. Ad Metaphysicam classẽ si Dei co-
 gnitionẽ & verũ cultũ reducamus: hac parte vel maxi-
 mẽ impiũ fuisse eũ & παρρησιάζων, vt ait Suidas, libenter
 fatemur: qui non solam Dei providentiam risui habere,
 sed & Christũ ipsum, humani generis vindicẽ cauillis &
 maledictis insectari fuerit ausus: tam ferale rabie, vt per
 ludibrium ἀνεσκόλοπιον σοφιστῶν sceleratẽ calumnia-
 retur, & quod Ponticus Virunius in quadam epistola ob-
 seruat, Ioannis quoq; Euangelium incesset: quod de
 Philopatre Dialogo dictũ existimari potest. Deos certẽ
 Ethnicos cœlo deducit graphicẽ, tantam impetatem,
 tam profana scelera, quibus scitij Dij omnium con-
 sensu & scitu sese contaminãrunt, tantam verũs, quam
 cœlestem, abominandam, nec villo diuino honore di-
 gnandam esse. Id quidem hætenus nec indignẽ, nec im-
 piẽ: at quod inde ingratus homuncio, nec ex suis ipsius
 quidem, vt alia taceam, vel corporis vel animi mira-
 struatura, ad aliquam veri Dei, & vel saltem ignoti,
 Athenien-

DE VITA ET SCRIPTIS.

Atheniensium exemplo, reuerentiam erigere sese vel uoluerit vel poterit: sed Epicureorū fatalem necessitatem omni metu Deorum sublato exsolcatus admiserit, id verò extremæ impietatis esse, antiquitatis, licet ipsius quoq; gentilis arbitrio non ignoratur: à qua infame nomen *ἀφεις* optimo iure promeritus est. Et hæc est mentis humanæ luxuria: dum sibi plus æquo plaudit, & persuasæ sapientiæ, quasi eam proprio sit conatu sortita, applaudit, tam fœdè exorbitat: seq; ipsam Dei vice colit & adorat. Quod si verò ad Physicam & Mathematicā nos conuertamus, plus quod laudemus, quàm reprehendamus sese obijcet. De Astrologia scripsit quoq; & quam plurima alijs suorum dialogorū vestigia impressit naturalis suę cognitionis. In practicis autem habitibus maior est ipsius p̄stantia. Ethicus fuit, minimeq; deses veritatis & virtutis sectator: sed & alios secus agentes re & calamo acerrimè est persequutus: vt ab antiquis *Ἀποφνημὸς ἐξ βλασφημίας*: à Viue subsannator deorū & hominū, ab Erasmo mitius, nugator festiuus: quòd ludendo acerbiter animi ceu velo obducto occultare seiret, cognominaretur. Hæc ergo philosophia est, quam admiratum se fuisse, & iugiter in honore habuisse, ipse fatetur, vt in dialogo, cui Piscatoris titulus præfixus est, apertis verbis interroganti Philosophiæ profiteatur, duarū artium se scientē esse, A mandī virtutē & Odio prosequēdi vitia. Quamuis autem nulli hominū hac quidem parte fuisset æquior: sæuissimus tamen aduersus Philosophos, virtutū nomine abutētes, ad vitā vitiorum licentiosè viuēdam extitit: qui summi boni vice, honorem, lucrum, voluptatem luxuriosè ambirent, effœminati mimi instar Achillem vel Theseum exprimerent, leonina pelle induti, ad Cumani asini exemplū, barba nimirū, incesso, induuio philosophiā mentiri infami studio contenderēt. Hęc certe, quādo sunt talia, viro aliogn nō malè Ethico, quamuis pessimè Theologo, nō iniuria calumniandi & inuehendi occasionem plusquam amplam præbuisse, quiuis facillè animaduertit. Quando autem leges modera-

moderatæ censuræ acerbius transiisse videri potest,
 in ductus verius odio quodam subtristis naturæ, quam
 Virtutis studio putatur, & viam sui imaginem in Ti-
 mone Misanthropo, qui nec Deos pensi alicuius habe-
 re, nec homines solitus fuit, effigâsse. Viues equidem ad
 insectandum eum & proscindendam philosophiam in-
 uidia Plutarchi Cheronensis impulsus fuisse scribit,
 quem in magno honore esse apud Traianum Cæsarem
 inuitus & dolens vidisset. Politicæ etiam & Oecono-
 miæ studiosus fuit, quod idem scripta eius testatum fa-
 ciunt : vt cum iam senior, quod scribit Gilbertus Co-
 gnatus, in aulam & familiam Cæsaris se contulisset, pro-
 curatoris Principis conditionem acceperit. Tales ergo
 Artis respectu actiones eius fuerunt. Quod ad exer-
 citationem, docuit viua voce, & scriptis similiter in-
 claudit. Adhuc iuuenem in Gallia, vt & alijs in locis Rhe-
 thoricam professum se esse, ipsemet testatur : quo non
 succedente, vt Suidas vult, ad scribendum se contulit.
 Sunt autem eius scripta quamplurima, quorum cau-
 sas omnes, quanta licebit breuitate enumerabimus.
 Etenim quo Fine tanta contentione animi hominibus
 penè omnibus, ipsiq; falsis gentium dæmonijs con-
 tradixerit, non semel ipse pluribus in locis fatetur: ni-
 mirum veritatis & virtutis asserendæ causa : & vt vel
 suis saltem monitis exorbitans humanum genus in
 viam rediret, & sapere disceret. Verbis ad hoc usus est,
 (quæ ad classem efficientis instrumentalis pertinent)
 cum Asianus fuerit, tersis, ingenio ac moribus suis con-
 gruentibus: tam apta facilitate, vt communem loquen-
 di elegantiam miro successu expresserit, rebusque di-
 cendis accommodarit, vt & his simul & ijs lector ma-
 gna animi voluptate perfundatur. Forma, scribendi
 genus est, quod sequitur : quod ipse contra plures, a-
 liquot in locis defendit. Platonis ergo exemplum se-
 cutus, Dialogos scripsit, quibus res ipsa ceu geri vide-
 tur, magisque audientium & legentium animis impru-
 mi: suo proin instituto plus quam idoneos. Comica
 tamen

DE VITA ET SCRIPTIS

tamen facilitate & argutia illorum diluit gravitatem, tam dextrè, vt si quis vllus miscuit vt le dulci, is Thoma Moro & Erasmo Lucianus sit: qui ipse fatetur corruptos inprimis Philosophorum personatorum mores dicacitate comica indigere: à cuius morsibus non se desitutum profiteretur, dum illi fictas personas suar malitiar & ignorantiar detrahant, & in virorum bonorum, verèq; philosophantium ordinem sese recipiant. Materia scriptorum eius varia est, & Historica & Philosophica: sicque in ordinis aliquam formam, si possit fieri, redigenda. Historiam, partim in genere perpendit, quomodo tractanda sit, præceptis propositis, in Dialogo **QUOMODO HISTORIA SCRIBENDA SIT**: & exemplis, fictis licet, ad præcepta tamen accommodatis, duobus libris **DE VERA HISTORIA**: partim in specie: varia nimirum, quæ vel alijs contigerunt, vel sibi. De sua ipsius adolescentia, in **IN SOMNIO** agit: de senectute verò, in qua, ne tum quidem Eloquentiar exercitia deseruerit, in **HERCVLE GALLICO**. Quæ ad alios spectant, diuersa sunt: Theologica, in dialogo de **DEA SYRIA**. Naturalia, de grandæuis, in **MACROBIIIS**. Politica, atinentia, tum ad plures, de amicitia Scytharum & Græcorum, in **TOXARI**: de philosophis diuersarum sectarum, apud Aristænetum conuiuantibus, in **CONVIVIO**: tum ad vnum aliquem: sic Demonactis vitam, in **DEMONACTE** persequitur: Lucij transmutationem, in **ASINO**: Alexandri cuiusdam res gestas & vitam, qui se Podalirij filium mentiebatur, in **ALEXANDRO**: Neronis conatus perfodendi Isthmi, in **NERONE**: Peregrini cuiusdam mortem voluntariam, in oratione de **MORTE PEREGRINI**. Ipsi præterea Dialogi meras continent narrationes antiquæ & gentilitiar religionis, si deiq; superstitionis, quam scoptice traducere, & narrando dumtaxat in contemptum audientium, quibus, modò vellent, facile liceret inter lupinos & æra facere discrimen, abripere voluit. Plura sunt, quæ de omnibus penè philosophiar parti-

bus

LUCIANI.

bus in medium adfert, non tam docendo, quam arguendo: ita totus ad reprehendendum natus videtur: ut tamen hoc *ἑλέγξιος* organo, rem ipsam persuadeat & exprimat. Organica eius sunt multiplicia, & quidem Grammatica nonnulla: de literis, in IUDICIO VOCALIVM: de solœcismo, in PSEVDOSOPHISTA: de dictionis apophradis proprietate, in PSEVDOLOGISTA: de Oratione affectata, in LEXIPHANE. Poëtica tangit, in cauillatione poëtarū, quæ inscribitur, DISSERTATIO cum HESIODO. In TRAGOPODAGRA & OCYPO dramatum duorum Specimē dat. Rhetorica scripta, vel generalia sunt, quæ pertinent vniuersim ad præcepta: vel specialia, quæ ad eius proprium dicendi genus: quod tum proponit, in BACCCHO, & DE ELECTRO: tum contra reprehensores defendit, in ZEVXI, & in apologia contra eum, à quo fuerat PROMETHEVS IN VERBIS appellatus: tum exemplo orationis, in Macedonia habitæ illustrat, in HERODOTO. In vniuersum pertinent ad Rhetorem ea, quæ vel exempli causa, præceptorum illustrandorum, proponi solent, ut sunt Orationes variæ: vel directæ ad confirmanda præcepta faciunt: qualis est RHETORVM PRÆCEPTOR, in quo de corrupta suorum temporum eloquentia, & affectato dicendi genere conqueritur. Orationes sunt aliquot illustres, omnium generum. Demonstratiui quidem, Encomiū balnei, in HIPPIA: DEMOSTHENIS: PATRIÆ: DOMVS: Macedonum quorundam, in SCYTHA: podagræ, in TRAGOPODAGRA: pulcritudinis in CHARIDEMO: studij sui erga auditores, in DIPSADIEVS. Deliberatiui sunt: dum suadet taurum, supplicij genus, dono oblatum nequaquã paritipendendum esse, in PHALARIDE SECUNDO: dum amico cuidã principali persuadere conatur, ut se commendatum habere velit, in HARMONIDE. Iudicialis sunt: ut cùm queritur, dignusne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyranni occidit, in TYRANNICIDA: an qui semel est receptus in familiam, sit denuò abdicandus,

DE VITA ET SCRIPTIS

candus, in **ABDICATO**: an Phalaris tantum æneum
 missurus Delphos iure ac necessitate tyrannidem arri-
 puerit, & nocentes quosdam punierit, in **PHALARIDE**
PRIMO. Et hæ sunt organicæ ipsius commentationes:
 haud pauciores principales. Ad philosophiam in gene-
 re pertinent ea, quæ tum de sectis & contra sectas phi-
 losophorum sui temporis declamat, in **BIS ACCVSA-**
TO, & **HERMOTIMO**: tum de auditore philosophiæ,
 qualis is sit, esse uideat, lectioni potius, quàm librorum
 multitudini deditus, in **DIALOGO**, **CONTRA INDO-**
CTVM MULTOS LIBROS EMENTEM: & an Eunuchus
 possit esse philosophus, in **EVNUCHO**. In spe-
 cie verò sunt alia, quæ ad theoreticam & practicam phi-
 losophiæ partem referenda sunt. Contemplatio de Deo &
 spiritibus Metaphysica est, heic apud nostrum auctorem
 & positiva, in **ALCYONE**, ubi de Dei potestate, quod
 illi omnia sint possibilis, disserit (licet secundum Athen.
 & Laërtium is dial. sit Leonis philosophi Academici:
 quando Lucianus, vel putidè negare Deum, vel im-
 piè diuinas ipsius actiones eleuare scitur) & negatiua,
 dum festiuè & acriter contra Deos, imprimis ethnicos &
 ipsorum cultus ridiculos inuehitur. Deorum ergo Genti-
 lium vanitatem insectatur, in **CONCILIO DEORVM**,
 in **LOVE TRAGOEDO**, ut iam de cæteris **DEORVM**
DIALOGIS nihil dicam. Religionem omnem, tum Chri-
 stianam in **PHILOPATRE**, tum Ethnicam, in **CYNISCO**
 ludibrio habet. In Saturnalia inuehitur, in **SATVRNA-**
LIBVS: in Sacrificia, in dialogo, de **SACRIFICIIS**.
 Contra vim magicam etiam, in cauramenta & spectra, in
PHILOPSEYDE. Mathematica quoque attingit, in dia-
 logo de **ASTROLOGIA**. Physica non ex professo:
 inseruit tamen multis dialogis rerum physicaliũ, ut ma-
 scæ, alcyonis, dipsadũ, sensuum visus & auditus elegan-
 tes discursus. Inter practica ipsius commentaria, & pri-
 mum Ethica, nonnulla sunt, quæ de fine, summo bono
 agunt contra philosophos, in **TIMONE MISAN-**
THROPO, in **NAVIGIO**, in **CYNICO**: alia quæ de for-
 ma,

L V C I A N I.

ma, nimirū de Virtute & moribus, partim in genere omniū hominum, in DIALOGIS VARIIS, & in I CAROMENIPPO: in primis autem philosophorum, in NIGRINO, in VITARVM AVCTIONE, in PISCATORE, in FUGITIVIS: partim in specie: contra libidinem, in AMORIBVS, & DIALOGIS MERETRICIIS: contra calumniantes, non audiendos esse, in oratione, DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE: contra assentatores, non nimium esse laudandum, in dial. PRO IMAGINIBVS: pro arte assentandi, in PARASITO: de humanitate in salutando: quibus verbis vtendum sit: in dialogo, PRO EO QUI INTER SALVANDVM VERBO LAPSVS FVERAT: de auaritiæ obiecto, nim. de incommodis diuitiarum, & commodis paupertatis, in SOMNIO: de amicitia colenda, in TOXARI: de luctus inutili vanitate, in dialogo DE LVCTV. Politica quæ habet, merè sunt particularia, quæ in republica benè constituta, vel requiruntur necessariò, vel fieri assolent: ita de gymnasijs adolescentum, vt in bonos ciues euadant, in ANACHARSI: de aulicæ vitæ molestijs, quas liber & ingenuus subire non debeat, in MERCEDE CONDVCTIS: de SALTATIONE, in dialogo eiusdem inscriptionis. Oeconomicum etiam aliquid tetigisse videtur, in IMAGINIBVS, describens mulieris virtutes præcipuas, & bona corporis & animi: quæ in primis in domestica administratione sese proferre solent. Est ergo hæc auctoris vita & immatura, & matuta, ratione tum naturæ, tum artis & exercitationis, De ipsius Interitu annotat Suidas, discriptum à canibus fuisse, cūm rabiem suam contra veritatem exercuisset. Cognatus tamen lib. 6. Narrationum podagra consumptum existimat, annos octuaginta natum.